לז: השולח פרק רביעי גיטין

מעובדי כוכבים אם מקבל עליה אחריות ממייב עליה בכל ירלאה ועובד כוכבים שהגיה לישראל על ממלו אי הוה קני עובד כוכבים מישראל לא אמיב ישראל אפי' משכנו בשעת הלוואה משום דאלים שיעבודיה דלא חשיב מלוי ביד ישראל דדרשינן לא ימלא מי שמלוי בידו למעוטי ייחד לו בית אפי' קיבל עליו אחריות כדאמרינן בפ"ק דקפמים (דף ו.) ומיהו בפ"ק דקידושין (דף מ:) גבי קדשה במשכון אחרים דמקודשת ומייתי מדר' יצחק צריך לומר דדוקא במשכנו שלא בשעת הלוואתו מקודשת דבפרק האומנין (כ"מ פב.) משמע דלא מהני דר' יצחק להמחייב באומנין ולא חשיב אלא כשומר שכר אלמא לא חשיב כשלו לגמרי א"כ מאיזה טעם נחשב כשומר שכר אם לא משום דנהנה דקני ליה לקנות בו את האשה וקרקעות או כחליפין וא"כ בשעת הלוואתו אינו יכול לקדש בו את האשה:

לא שביק היתירא ואכיל איסורא. אומר ר"ת דמהאי טעמא נאמן אפי' בלא שנועה:

לעולם לפני יאוש כו'. לרבו שני לא דהא לשום בן חורין פרקיה ה"ס דמלי למימר לרבו שני לא דהא לפני יאוש הוא:

דלמא מימנעי ולא פרקי ליה. וא"ת מהאי טעמא כספדאו לשום עבד ישתעבד לרבו שני וי"ל דמטעם זה אין לאדם לגזול לזה את עבדו ולתתו לחבירו ולא שיך האי טעמא אלא כספדאו לשם מצוה לשום בן חורין:

בין כך ובין כך ישתעבד כדחזקיה. פירש בקונטרס לרבו ראשון וכן מגיה ר"ת דאי כספדאו לשם עבד ישתעבד לשני יפיל עצמו לגייסו' כדי שירויח לענין מציאה ומתנה דלא קני ליה שני אלא למעשה ידיו ופעמים נמי שהוא שונא לרבו ראשון ממנו ומיהו טוכל לומר דלא פליג ר' שמעון בן גמליאל אמנה קמא אלא כספדאו לשום בן חורין דמשום דכר מועט לא יפיל עצמו לגייסות: **אי** לפני יאוש קאמריתו. אע"פ שמסתפק ר' שמעון בן גמליאל בדברי רבנן מ"מ לא מסתבר ליה לרבא כלל לומר דפליג לפני יאוש אבל שני לא דהא לשום בן חורין פרקיה לרבו ראשון נמי לא דילמא ממנעי ולא פרקי רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כך ובין כך ישתעבד קסבר [11] כשם שמצוה לפדות את בני חורין כך מצוה לפדות את העבדים רבא אמר [12] לעולם לאחר יאוש ולשום עבד ישתעבד לרבו שני לשום בן חורין לא ישתעבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני לרבו שני לא דהא לשום בן חורין פרקיה לרבו ראשון נמי לא דהא לאחר יאוש הוה רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כך ובין כך ישתעבד כדחזקיה דאמר חזקיה מפני מה אמרו בין כך ובין כך ישתעבד שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגייסות ומפקיע עצמו מיד רבו מיתיבי אמר להן רשב"ג [13] כשם שמצוה לפדות את בני חורין כך מצוה לפדות את העבדים בשלמא לאביי דאמר לפני יאוש היינו דקאמר כשם אלא לרבא דאמר לאחר יאוש האי כשם משום דחזקיה הוא אמר לך רבא רשב"ג [14] לא הוי ידע מאי קאמרי רבנן והכי קאמר להו אי לפני יאוש קאמריתו היינו כשם אי לאחר יאוש קאמריתו כדחזקיה ולרבא דאמר לאחר יאוש ולרבו שני רבו שני ממאן קני ליה משבאי שבאי גופיה מי קני ליה אין קני ליה למעשה ידיו דאמר ריש לקיש [15] מנין לעובד כוכבים שקנה את העובד כוכבים למעשה ידיו שנאמר [16] וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו [17] אתם קונים מהם ולא גרים עד שיתיאש ממנו רבו ואח"כ יבוח מהם ריחיה ב"ח מ"ה חקון רבנן שביאוש כזה שהוא כרחו לא יצא ב"ח אך המפקיר עבדו מרצונו [18] וקי"ל אביי ורבא הלכה כרבא ואקש"י ולרבא דאמר לשם עבד ישתעבד לרבו שני רבו שני ממאן קנייה משבאי ושבאי גופיה מיקני ליה אין למעשה ידיו בדריש לקיש דאר"ל מנין לגוי

המחזיר חוב לחבירו בשביעית צריך שיאמר לו משמט אני ואם אמר לו אע"פ כן יקבל הימנו שנאמר [1] וזה דבר השמטה אמר [2] רבה ותלי לי' עד דאמר הכי איתיביה אביי כשהוא נותן לו [3] אל יאמר לו בחובי אני נותן לך אלא יאמר לו שלי הן ובמתנה אני נותן לך אמר ליה [4] תלי ליה נמי עד דאמר הכי אבא בר מרתא דהוא אבא בר מניומי הוה מסיק ביה רבה זוזי איתיתהו ניהליה בשביעית אמר ליה משמט אני שקלינהו ואזל אתא אביי אשכחיה דהוה עציב אמר ליה אמאי עציב מר אמר ליה הכי הוה מעשה אזל לגביה אמר ליה אמטת ליה זוזי למר אמר ליה אין אמר ליה ומאי אמר לך אמר ליה משמט אני אמר ליה ואמרת ליה אף על פי כן אמר ליה לא אמר ליה ואי אמרת ליה אף על פי כן הוה שקלינהו מינך השתא מיהת אמטתינהו ניהליה ואימא ליה אע"פ כן אזל אמטתינהו ניהליה ואמר ליה אף על פי כן שקלינהו מיניה אמר לא הוה ביה דעתא בהאי צורבא מרבנן מעיקרא אמר רב יהודה אמר רב [5] נחמן [6] נאמן אדם לומר פרוסבול היה בידי ואבד ממני מאי טעמא כיון דתקינו רבנן פרוסבול [7] לא שביק היתירא ואכיל איסורא כי אתו לקמיה דרב [8] אמר ליה מידי פרוסבול היה לך ואבד [9] כגון זה פתח פיך לאלם הוא תנן [10] וכן בעל חוב שמוציא שטר חוב ואין עמו פרוסבול הרי אלו לא יפרעו תנאי היא דתניא המוציא שטר חוב צריך שיהא עמו פרוסבול וחכמים אומרים אינו צריך: **מתני' [11] עבד שנשבה ופדאוהו אם לשום עבד ישתעבד אם לשום בן חורין לא ישתעבד רשב"ג אומר בין כך ובין כך ישתעבד: **גמ'** במאי עסקינן אילימא לפני יאוש לשום בן חורין אמאי לא ישתעבד אלא לאחר יאוש לשום עבד אמאי ישתעבד אמר אביי לעולם לפני יאוש ולשום עבד ישתעבד לרבו ראשון לשום בן חורין לא ישתעבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני לרבו שני לא דהא לשום בן חורין פרקיה לרבו ראשון נמי לא דילמא ממנעי ולא פרקי רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כך ובין כך ישתעבד קסבר [12] כשם שמצוה לפדות את בני חורין כך מצוה לפדות את העבדים רבא אמר [13] לעולם לאחר יאוש ולשום עבד ישתעבד לרבו שני לשום בן חורין לא ישתעבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני לרבו שני לא דהא לשום בן חורין פרקיה לרבו ראשון נמי לא דהא לאחר יאוש הוה רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כך ובין כך ישתעבד כדחזקיה דאמר חזקיה מפני מה אמרו בין כך ובין כך ישתעבד שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגייסות ומפקיע עצמו מיד רבו מיתיבי אמר להן רשב"ג [14] כשם שמצוה לפדות את בני חורין כך מצוה לפדות את העבדים בשלמא לאביי דאמר לפני יאוש היינו דקאמר כשם אלא לרבא דאמר לאחר יאוש האי כשם משום דחזקיה הוא אמר לך רבא רשב"ג [15] לא הוי ידע מאי קאמרי רבנן והכי קאמר להו אי לפני יאוש קאמריתו היינו כשם אי לאחר יאוש קאמריתו כדחזקיה ולרבא דאמר לאחר יאוש ולרבו שני רבו שני ממאן קני ליה משבאי שבאי גופיה מי קני ליה אין קני ליה למעשה ידיו דאמר ריש לקיש [16] מנין לעובד כוכבים שקנה את העובד כוכבים למעשה ידיו שנאמר [17] וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו [18] אתם קונים מהם ולא**

עין משפט נר מצוה

נה א ב ג מיי' פ"ט מהל' שמיטה הל' כח (והכ"מ) סמג (לאוין רעא טוש"ע ח"מ סימן מז) סעי' לו:

נו ד ה מיי' שם הל' כד (והכ' כה והל' כו) טוש"ע שם סעי' לג:

נז ו ז מיי' פ"ח מהל' עבדים הל' טו סמג (לאוין קמ טוש"ע י"ד סימן רסז) סעיף מז:

ח מיי' פ"ח מהל' מתנות עניים דין יד טוש"ע י"ד סי' רנב סעיף ז:

נח ט מיי' פ"ט מהל' עבדים הלכה ה (טוש"ע י"ד סימן רסז סעי' ח):

תוספות רי"ד

דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי: תנן התם המחזיר חוב לחבירו בשביעית יאמר לו משמט אני אם אמר לו אע"פ כן יקבל ממנו שנאמר הזה דבר השמטה. פי' בדבור בעלמא שאמר משמיט אני קיים המצוה ואח"כ מותר לגבות חובו אמר רבא ותלי ליה עד דאמר הכי פי' כיון שקיים המצוה ואמר משמט אני אבל אם לא הביאם לו כלל אינו יכול לכופו שיביאם אליו שהרי לא קיים שום מצוה: איתיביה אביי כשהוא נותן לו אל יאמר לו מחייבני ונותנם לך אלא יאמר שלי הם ובמתנה אני נותנם לך א"ל ותלי ליה עד דאמר לו הכי: אבא בר מרתא הוה מסיק בי רבא זוזי איתיתהו ניהליה בשביעית א"ל משמט אני שקלינהו ואזל אתא אביי אשכחיה דהוה עציב אמר אמאי עציב מר א"ל הכי הוה מעשה אזל לגביה א"ל אמטית לי זוזי למר א"ל ומאי אמר לך א"ל משמט אני א"ל ולא אמרת ליה אעפ"כ א"ל לא א"ל אי אמרת ליה אעפ"כ הוה שקלינהו מינך השתא אמטיתינהו ניהליה ואימא ליה אעפ"כ אמטיתינהו ניהליה וא"ל אעפ"כ וקבלינהו מיניה אמר לא הוה ביה דעתא להאי צורבא דרבנן מעיקרא: אמר רב יהודה אמר רב נחמן נאמן אדם לומר פרוזבול היה לי ואבד ממני מ"ט כיון דתקינו ליה רבנן לא שביק היתירא ואכיל איסורא כי הוה אתי לקמיה דרב א"ל מידי פרוזבול היה לך ואבד כגון זה פתח פיך לאלם הוא: תנן ובן ב"ח שהוציא ש"ח ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו תנאי היא דתניא המוציא ש"ח על חבירו צריך שיהא עמו פרוזבול וחכ"א אינו צריך: **מתני'** עבד שנשבה ופדאוהו לשם עבד ישתעבד לשם ב"ח אל ישתעבד רשב"ג אומר בין כך ובין כך ישתעבד: במאי עסקי' אילימא לפני יאוש לשם ב"ח אמאי לא ישתעבד פי' הרי של רבו ראשון הוא ומה כח יש ביד הפודהו לשם ב"ח להפקיעו מתחת יד רבו הראשון שלא נתייאש ממנו (ריצא) (אלא) לאחר יאוש לשם עבד אמאי ישתעבד פי' דקס"ד לרבו הראשון קאמר וכיון שרבו הראשון נתייאש הימנו ה"ל כאילו הפקירו וקי"ל המפקיר עבדו יצא לחירות: אמר אביי לעולם לפני יאוש ולשם עבד ישתעבד לרבו ראשון לשם בן חורין לא ישתעבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני לרבו שני לא דהא לשם ב"ח פרקיה לרבו ראשון נמי לא דילמא ממנעי ולא פרקי פי' אע"פ שמן הדין הוא לחזור לרבו ראשון שהרי לא נתייאש ממנו מ"מ מפני תיקון העולם כדי שיפדוהו ולא ישתקע ביד הגוים אמרו שאם פדאוהו לשם

מסורת הש"ס

א) שביעית פ"ט מ"ח שבת קמח.. ב) [ני' הערוך בערך מלא רבא וע"ש ובכ"מ פ"ט מהל' שמיטה הלכה כה], ג) [והרמ"ם פיתח אמר ר"י אמר רב נחמן וכו' אבל בעור וכ"ר מ"מ כי פז משמע דהיה גרסתם אמר רב נחמן נאמן וכו' ולא היה לפניהם אמר רב יהודה], ד) [ע"ז לט: מולין ד. תמורה כז.], ה) [כתובות לו. ב"מ מח.], ו) כתובות פט.. ז) [תוספתא פ"ג], ח) [יומא מ. יב"ן], ט) [ערכין כח.], כ) [בכורים טו.],

תורה אור השלם

1. וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגשׂ את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לי׳׳ה׳׳:
דברים טו ב
2. וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם והיו לכם לאחזה:
ויקרא כה מה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אמר כי נהלי צורבא מרבנן:

מוסף רש"י

ואם אמר לו. לה, אע"פ כן. אינו חפץ שימשמט, יקבל ממנו (שבת קמח:). שנאמר וזה דבר השמטה. אפילו מקבל מוכו יכיר לו שמיטה בדבורו (שם). וכן בעל חוב שמוציא שטר חוב. אחר שביעית, ואין עמו פרוזבול. זה אומר השמיטתי שביעית זה אומר פרוזבול היה לי אלא אמר אם אמרת אלו לא יפרעו. מיישן ובאמת שאומרת אבל נגיעו שמא כבר נגמר בגנו זה השמיטתו שביעית (כתובות פט ו.).

תוספות רי"ד (המשך)

ב"ח שיהא ב"ח וכופין את רבו ראשון לשחררו שאם אתה אומר שחעבד לרבו ראשון ז) קסבר כשם שמצוה לפדות בני חורין כך מצוה לפדות את העבדים: רבא אמר לעולם לאחר יאוש לשם עבד ישתעבד לרבו שני שרבו ראשון כבר נתייאש ולקמן אמרי' ממאן קנייה רבו שני לשם בן חורין לא ישתעבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני לרבו שני לא דהא לשם ב"ח פרקיה לרבו ראשון נמי לא דהא לאחר יאוש הוא רשב"ג אומר בין כך ובין כך ישתעבד לרבו ראשון כדחזקיה דאמר חזקיה מפני מה אמרו ישתעבד לרבו ראשון שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגייסות ומפקיע עצמו מיד רבו דאי אם כוח ראתי כעל כרחו יוצא מיד רבו ראשון יפיל עצמו לגייסות של דיגיאוש כזה ראתי כעל כרחו יוצא מיד רבו ראשון יפיל עצמו לגייסות ח) [ל"ל מתנעי ולא פרקי: דסמ"ג אומר בין כך ובין כך ישתעבד קסבר כשם כו'. ט) נראה דל"ל בוחלתי ולא ב"ח וקי"ל כו':

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com